

A 144

Akadeemilise Emakeele Seltsi Toimetused IX

Kolmas
liivi lugemik

Tartu, 1923

A 144

Kolmāz

livəd lugdēbrōntēz

Sasādēn

August Skadiņ

Tartu, 1923

Kolmas

lived lugdbrontax

Arvus. 410

Trükikoda Ed. Bergmann, Tartus.

Ed'd'isõna.

Arməd vėlid un drougəd! — Se um maddən jöva kolmėz lugdəbrõntėz, mis um mād jemakielsə sakėratəd. İf sie röntə drukkəmėz um tennəməst maddən „Ēsti karskustitə“, kis voġ nei juva un äbtėz rökəks drukkəmėz jūs.

Aməd toutədən um enťs „sõtəbit“ — un mikš siz maddən livədən se äb vői völda? — Limə aməd mēg ka sőtəbitsə, kāmə lebbə munt sőtəbitədəks un nustam nei enťs sőtəbkultürə kui ilzə set vöimə. Kus mād joud piepütəb, sāl munt äbtəbəd un iedruošintəbəd üd voidamėz pälə...

Volks vėldəb, ku mād livəd sőtəb nüzəks nei ilzə, ku mēg volksmə vāldin alkohöl vārdzəbst un söksmə pabāzalkohöl brī kultürtoutəks. Sies röntəs um pägin stōstidi un pienāgtəmizi ĩf alkohöl sliktəm un mingi tām rezultāt um.

Tulab mielə minnən ikš legend juobən rištingəst (A. Dumīn tagan), kus um stōstəd nei:

Ku Pästaji, mō pälə voltsə enťs oppijədəks immər kei, pütėz kōrd nāntən vastə marsə piñ.

Pėtər ädagiz un nutiz:

„Kierəm immər, Izand, marlānd piñ tulab vastə!“

Bet Pästaji nagrėz un kītėz:

„Mikšperast? — Ta ailəb piddėz un mēdi äb püt.“

Nāma astistə kilgə — un piñ ailėz piddėz.

Toista kōrd lābəd ne tegiz pids řekkə. Vastə tulab juobən miez. Se trėpiltəb ĩdst řekaigast tōizə, äb nā äb mōdə aga tōvast.

Jēzēz kītāb :

„Va, ni kīerām immār : juobān mīez tulab vastā.“

Pētār kītāb vastā :

„Mis sa ni rōkandād Izand ! Marsā piñ tul vastā —
šēda iz kārtā, bet se um ju rīzting.“

Lekštā jeddēpēdān.

Ku juobān nāntkōks kubbā pūtēz, trēpiltēz ta — un
īrgēz vastātullijid soimā. Kil ta suoimēz un suoimēz,
konšt perizēks kēl iz kūl tānda emiñt...

P'errā kītāb Pāstaji Pētārēn :

„Ma kītēz sinnēn : lāmā ju kougēn rinkōks, siest se
vastā tulliji um juobān rīsting.“

— Tāntāb, juobān rīsting um ju ul āb ku marsā
piñ. — — —

Sies legendas mēg neizmā, ku juobān rīsting um
vel ju ul āb ku marlānd piñ. Voi siz mēg ka līmā
selfēst ? — Līmā labakām selfēst, kien pā um mūzēm
šēldā. Voi siz mādān āb uo „Aiga loptā“ un īrgā strōdā
amal joudēl alkohōl vastā un sōtābēn pa-juvaks. Pīdamā
mēg ēntšēn mūzēm „bāz puoitā krūz“ konnā, kus āb vōi
tilkā vīnā ievallē. Āb laskām ēntštā ju ala āb ku marsā piñ,
bet līmā ama illē, siest mēg uomā ju ama raddēb pā.

Skubiñtāb ka nēdī, kis āb uotā loptānd šēda tiedā.
Vāñ siz set mēg sōitamā nustā ēntš kultūrā, ku alkohōl
āb lī mād šegas, un siz mēg nāmā ka šēldā tām sliktāmtā.
Tuomā juojēdān šēldā jeddā šēda katastropā, mis nēdī vod-
lēb, ja ne āb loptātā.

Nustam ama emiñt ēntš livēd sōtābt, kis um paldīn
vāggi nosaddān. Līmā mūzēm šēldēd vīnstā agā mūstā.
Āb laskām ēntš guodā, miēldā un jēlamēst jara upantā
vīnā, agā volglōz sillē. Kus um iend pāgiñ roud guodā,
tierairg un vīlā ? — Sie pāl um vastuz šēldā : vīnā glōzēz.
Se um selli glōz, kientā kunagēd āb vōi pietāutā. Sāl

võib ievallə ama pasouf vīla sillə un ikstəz ta āb lī tāuž. Sien aga um strōdēməst joudkəks vastə. Siest āndam id-toizən kätə un īrgəm strōdə sīnə, kus vel āb uo strōdəd, un nutam:

„Laz jelag un nūzəg sōtəb! — Voidam amad vīn un vol jedst. Valdiz alkohōlst!“

Bāz puoitə krūz.

Se vol īds rikkəs kōrand saina pāl kariūtəd, un sāl ma tānda neiz — bāz puoitə krūzə.

Perimiez neiz, ku se ūž kēkrīšt izkutsiz min tādəlpanmēz un kītēz nagrəs:

„Tēg brīnətə, ku mādđən bāz puoitə krūz kariūtəb saina pāl. Siest um mādđən ikž īzmuodə tātəmi, mis min nai vōiks ju labakəm tādđən izstōstə, āb ku mina.

Vantlāgəd, sie kōrand sai ma entš izast. Min iza vol dūsəg strōdnika un vol brangə miez sie aiga rou mōtlēməz perrə. Ta vol jōva vana diezgan. Ku ta kuoləz un ma kōrandə entš kādđə sai, vol ma jōva kolm aigastə naizmiez vond.

Kōrandə entš kādđə vōttəs sai ma teutə, mis ma iz uo sugid vodlən un uskən, ku kōrand pālə vol vōlga 2000 rubift.

— Kūl Helēn, kītēz ma entš naizən, siest azast ma āb sō kil aru. Iza sai kōrandə amad azadəks un bās vōlgə. Mōtsə ka vol juva kabal. Tāmmən voltə kolm poigə, un nei tāmmən strōdnikidi mūstə ka jennə iz uo vōtaməst, siest lapst amad dūsəg strōdəstə, un ikstəz um kōrandpidami tāgizpēdđən länd, nei ku mādđən ni um 2000 rubift vōlgə. Kui lāb siz kil min jelami, kis ma pālə īrgəb vōlgaks un jararaltəd mōtsaks.

Seda kītēs lekš ma k̄ap jūrē, kus vel rōški „magainē“
voļ, mielpravintēmazēks mingēz tilka vōtam. Seda tiedsē
paņ ma tādēl, ku nai nitsintēs nagrēz. Ma kiziz, mikš
ta sēda tieb.

Armaz Kōrli, kītēz ta, ala vōta pa-kōzaks, bet se um
min mielstē naggärtēb, ku sa nei todstēz il vōlgad sindēmēz
nōu pidad un siz tegiz tulīn krūzēst kōrast rīpēd.

Ma mōtlēz, ku nai um pāstē sēgazēks lānd, un kiziz,
mis ta sieks tōb kītē.

— Ma mōtlēz il sie, kust se vōlga um tund.

— Kust ta siz um tund! Voi se āb uo sliktēd ai-
gad sī?

— Kust vōlga um tund!

Nai tul jūrē, vantlēz sēldēstēz minnēn silmi un kītēz:

— Ma um il sie aza pāgin izmōtlēn un ma arrēb, ku
ma vōib sinnēn nōu andē, mingizēks sa vōid tikkiz sie
vōlga mingēz aiga pērast nokōtē, ja sa tōd min nōu perrē
tiedē.

— Muidugid, sēda m tōb, ja nei vōib tikkiz sie vōlga
mingēz aigast perrē nokōtē, kītēz ma vastē: kīt siz ni,
mis nōu sa uod lēudēn.

Ta voļ strēk aigē vāgiz un siz kītēz:

— Āb se āb uo nei tātēb. Bet ezmēks tōita minnēn,
ku sa kunagēd emiņt ād pida konnē juobnēkstējid juom-
naigdī, āb kuijennē siezē krūzēz lāb!

Ma tiedēz, ku izan sūr tie aigal voļ ievōttēd ju sūrēd
rīštēdēks pilsātst vīnē tuodē, laz nei aššē āb loppēg.
Ma mōtlēz, ku nai sie pāl ka kītēb, un aptōitēz.

— Sa aptōitad, ku sa kunagēd ād tuo vīnē emiņt āb
ku siezē krūzēz lāb? kiziz nai ūdstēz.

— Aptōitab, arusōdēb. Bet ni kīt, kui ma vōlgišt
sōb valdīn.

— Kil ma sēda kītēb mūrēid; ni minnēn um lēmēst
jelaidī vantlēm, kītēz ta un lekš aššē jara.

• Ōdān, ku ma vōtiz iesōdād bruik perrē tegiz krūzē, laz sālde periz tilka jara juode un siz toiz uōndzāl pilsātst ūd taud laskē tuomē, pōlēz Helēn, laz ma āndag nēdī ūrgatilkidi, mis minstē illē iebād, tāmman pa-smekkā. Koks kil se pōlami minnēn juotsēg iznāgtēz, siest nai kunagēd jedmēl iz uo juond, bet ikstēz ma tātēz tām pōlamēz.

Bet voi voļ Helēn jōva jedmēl sallēz juond? Irmzi voļ se mōtkēz, ku min naizēst vōiks juoji suggā. Sēda ma kunagēd jedmēd iz uo mōtlēn. Bet, vōib vōlda, ma um naizēn neiž vastēmiēldē un riebēg, ku ma juobēn kodai tulab, āb ku piejuobēn nai min miēstē volks!

Toiz uōndzāl tei ma dūsēg tiedē jedmēl bruokstē. Bet siemnaiga iz smek mitsugid — ma tiediz kil, mis paviga: konnē iz uo emiņt vīnē mittē tilkē. Voļ vajag ama ezmēks pilsātē lādē un tegiz krūztāud jaratuodē, mōitēz āb iztul tiēstē midēgst.

Ma āndiz sullēstēn tie kāddē, ēdēz ūdēz ōrēniz un leks kāp jūr krūzē vōtam. Bet jaraādagēn ei ma pīlēm, siest krūz min kādsē voļ bāz puoitē, puoi voļ knaššē aldēst jara rabtēd.

Ma pīlēz, krūz kādsē, un sidamēz nūzēz kōza.

— Helēn, voi sa uod sie tiēd? kiziz ma naiz kādst. Ta iz kīt midagēst, bet irgēz rāukē.

— Ārmaz Kōrli, kītēz ta perizēks: Sāld um se kōrand vōlga tund. Sie krūzēks um ta mādēn tuodēd. Ārmaz miez, laz krūzē mūžēm pīlē bāz puoitē un mōttēl, mis sa eggil tōitēst...

Rāukēs paņ ta kādud min kaggēl immēf.

Ma voļ pāgin il sie kīlēn. Neiž ku udstē eitē min sīlmađ šēldēks, un ma neiz tikkiz sie, mis ma jedmēl iz uo nānd. Ma neiz, kust se vōlga um tund mādēn un nei pāgin munt kōrandiz. Ma mādlēz, ku izan voļ īdstīd tāpīntēmēst, laz kroudznikan, kis sēda krūzē tātēz, vīnē vōlga vōiks samaksē. Sēda ammē ma ni neiz, un sēda ka, ku minnēn lāb neiž, ja ma aigstēz toizē rēkkē āb kier.

Ma butšintēz entš naista un kītēz :

Armaz Helēn, ma tōb entš sōnnē piddē; ma āb tuo kunagād vīnē emīnt, kui siezē krūzēz vōib ievallē.

Sie tōitamēz ma um piddēn. Vōlga vol jōva jedmēl vītē aigastē jara makstēd, un paldīn um mādēdēn jōva pōr tuontidi banksē „mustad pāvad pērast“.

Krūz kariūtēb, nei ku tēg nātē, vel paldīn saina pāl, nei ku ta siel pāval sai sāl nopandēd, un laz ta kariūtēg tāsa nei kōgin, koitš mēg jēlamē. Mādēdēn se um pamādlēmēzēks, un vōib vōlda, ku ta toistēn um pa-opatēk-sēks.

*

Ku kruodznikan lāb juvist, siz kruogē drougādēn lāb sliktē.

Um aiga loptē.

Id guodēg amatmien vol ievōttēd jega uonđzēl jedmēl tie jūr lēmēt traktiersē glōz vīnē juodē.

Ku ta tōž id uomēg glōz sū jūrē nustē, tul' ikš sant tām jūrē um pōlēz :

„Volkād nei juvad, izand, voi tēg ād vōikstē andē minnēn siest glōzēst ka rōški rīpē?“

Kōzistēz kierēz amatnika glaidēn sālgē un sōtēz tām jara. Bet se kītēz lāppēnstēz, ku tāmkēks āb tuod' nei nosōtēs rōkandē. „Ikžkōrd“, kītēz ta: „jedmēl ku ma juomē irgēz, vol ma selli īz tsēndēd un guodintēd miez, nei ku sina paldīn. Minnēn voltē sellēst īz pienēd orend nei ku sinnēn, un vol selli īz opatēd biedrēb biedrēz nei ku sa paldīn uod“.

Amatnika ei mōtlēm un vaūtēlēz sēda punist gīmē, nēdī kazīzi silmi, jaramādēnd ibuksi un narmēd oṛāni.

„Se um siz juomi, kis sīnda um sellizēks tiend, mingi sa paldīn uod?“

„Nei se um.“

„Siz um minnən aiga loptə.“ Seda kitəs valiz ta vīnə glözəst mōzə un astiz vāgiž juoməzkodast ulzə.

*

Tsietəməd, santkodat un juojəd jarariktəd jelami nāgtəbəd mādđən šeldə, kus juomi mēdi aizvīb, — voi siz āb uo mādđən ka aiga loptə?

*

Juomi ajab miel pāst, rō kabatst, kindərbūd narmə-dəks un tierairg lejust ulzə.

Juomi tieb rīsting nārvōzəks, kōzizəks, salajəks, unta-pajəks, santəks un vel ju sliktəks.

Juvistəmi.

„Se um ka brīnəm, ku ma bāz vōtaməd āb vōi...“
Vana lova tšikstəz un krakšiz, ku Mikil kilg pālə kierəz un istləz nūzəz.

Pā vol dullənz, mēl sašəgdəd, abud un kādud podistə,
ama leja vol švakkə un ruja.

„Siz ma bāz āb vōi vōlda!...“

Mielə tuļ eggilōdəg jelami, nei ku leb unnēməz.

Drougə jūr vol ta aizlānd, drougəz sāl tānda juvist
vastə vōttən, bet mingizəks vol ta perizəks sōnd — voi
irmə!

Mikil mādłəz, ku nōburgəst ikš soimdəbsōna tām pālə
vol pāzzen — mingi se vol, sēda ta emin āb mādłə — se vol
neiku pazāmintəb, atliktəb sōna tämmən... ta vol irgən
tāud sidaməks vannə un soimə... perizəks amdī rouštī
soimən nei ku... vol strīdā nustən... kuņtš perizəks vol tē
viskənd tām tubast ulzə. Se vol siz tām kōzzə irməstəz
kazatən. Kodai tultsə vol ta artən un ūlastən ku mōtsali,
nei ku naizən vol jara urgəməst tām jedstə. — Paldin nāb

ta plit kilgsə paddə, mis ta kōzaks vol katki peksən, nāb sarabtəd raidi un mūdi artəmiži, mis ta tiend, kuntš perizəks vāzzən un lovvəl saddən.

Mis se ama sliktə, um se uid. — Nei ta vol ēntšta nōburgədən nāgtən, kis amad guodəg rouz voltə, ku nāntən vol tända ulzə viskəməst! Un siz vel se konli artəmi!..

Mikiļən vol il ēntš uid, ta uigəz tuntəbišt un ēntš naišta, kien ōdən tām jedst vol urgəməst un kis ni uoūdžəl vāgištəz un mierəg gīməks tāmən kaffə āndəz. Volks nai ka vel ni ridlən aga skēndən, siz volks ka mingi vond, kien pālə vōiks kōzzə jara aijə, bet ka nai iz kīt mit itə sliktə sōnnə.

„Rōkandəbəd, ku ma juoməst jara jettə āb vōiji; ma āb vōi... — miks ma āb vōi? Ma tōb nāntən nāgtə, ku ma vōib!“

Mikiļ tei riktig apvōtaməz kunagəd emiņt juobənəks-tėjid juomnaigdi āb bruikə, mittə tilkə ka āb.

Pā podiz un uidtunmi muotšəz mieldə, bet toiz puolde mieriņtəz tända tiedami, ku se lib periz kōrd. Ni sōbəd amad nādə, ku tända āb uo sugid vajag ulzə viskə un ku tāmən āb uo uidəks naiz kādst kaffəkrūzə kui saņtən vastə vōtaməst.

Dūšəg apvōttəs ēntš tōitaməst piddə, nūzəz ta ilzə, ēdəz vizzə un lekš smēdə. Sāl tei ta rōda tulizəks un irgəz taggə ama joudkəks. Nōburgəd brinəst, mis ni Mikiļən um pāzə lānd, siest jedməl tända kunagəd iz uo nādəd pivad vaitaigal tie jūs.

Nei aizlekš mingi pāva un attuļ ūdaigast puolpāva ōdəg.

Mikiļ vol ēntš juvistəməz sōnnə piddən, koks kil vaildəst kōrdiņtəmi sūr vol vond. Ama joud tāmən vol kubbə vōtaməst, ku juvad drougəd tända vanlēm tultə un iņəz kutsistə. Ku ta iz lā, siz ne nōlatəstə un suoiməstə tända pa-lāppənəks un vagaks varizierəks.

Tāmpə vol lēməst pagastvana jūrə — sōmə aigast tie jedstə maksə.

Pagastvana iz uo konnə, bet tām nai pöləz istə un toi siemnaiga lōda pāl. Mikil pidiz kil ezməks vastə un kītəz, ku konnə um vel mūdə tieməst, bet perrə ta ei ka siemə.

Perinai toi kəpstə vīnəpotil un pañ lōda pāl.

„Vōtagəd kah.“

„Äb, tēnu!“

„Voi siz tēg äd?...“

„Äb... ma äb juo sēda.“

„No, bet tēg ju il talžpivad joitə?“

„Nä... joi, bet ni emint äb... äb kunagəd.“

„Se um brīnəm...“ — Un perinaī pañ potil kəppə tāgiz.

„Nätə, jemand, minnən um se juomi neijennə skōdə tiend, ku apmōtləz tām jettə...“

Mikil izpidiz ēntsta mierəg, bet tündəz ūdpāl sēda, nei ku volks tām stōst tija jedməlaigə sūrsləmi!

„Voi nei, se um juvist., Ku amad mied jetakst juoməz!...“

Perizəks tultə molməd sie jūrə, ku tikkiz vīnə volks vajag mōzə vallə un jara kōtə.

„Tulgəd mūpə, siz lib min miez konnə,“ kītəz perinei, ku Mikil igrəz lādə.

„Juvist, ma tulab mūpə uōndzəl. Jumaləks!“ —

Toiz uoməg lekš Mikil ūd pāl. Pagastvana vol konnə. Mied pañtə pīpəd sillə tul un igrəst spriežə. Il sie aiga lagləstə lōda un toitə kaffəkōna lōda pālə. Pōlistə Mikiltə bruokst jūrə. Pagastvana lekš kəp jūrə un pañ lōda pāl sie ēntš vīnəpotil, mis perinai eggil sīnə tāgiz pañ.

„Vōtam ūdaigast tērīntšəks“.

„Äb, tēnu! Mina äb...“

„Mis? Mikšperast?“

„Ma äb vōta, tēnu!“

„Mikšperast sa äd vōta?“

„Neiž, mōitəz...“

„Mis neiž? Voi sa ul uod! No, vōta, vōta!“

„Äb vōta! ma mōtlēz ku...“

„Mis sa uod mōtlēn?“

„Ku siest juomēzest mingēst pelmēst äb uo... Müdā set ku tuob ruijē, un uidē...“ kōlēz Mikil' entš jedstē pilē, bet tündēz iz, ku tām aptōitami irgēb atsaddē.

„Ala uo nar! Vol miez, vol miez, kis tiedab vōttē un miēldē piddē. Noh vōta!“

„Äb, todstēz, ma um tōitēn...“

„Ah, jeta sellēst rumalēd tōitamēzēd, laz läkkē!“

„Bet se um...“

„Ah vel idstīd kītēd? Vōta ni!“

Un sāl' kadistē Mikil' apvōtamēst un tōitamēst, jara undēd vol' ama, set vīn kitiz kurkē. Ta iz uo sugid ēntšta ūdsaigastēs juvistēn. Kien sī se vol', voi Mikil', kis entš joud pāl vol' väggi pägin palaskēn, aga pagastvana, kis entš pälēajamēzēks toista pāvediz, miestē, kis mōitēz volks aga sliktēmēst pāzzen? Sili vol' muidugēd Mikil', kis entš tōitamēst iz pida. Bet ku pagastvana pivapāvan spredigtē kūlēz: Äda, kien lebbē sliktēm tulab! Labakēm volks, ku nāntēn kiu kaggälē sidaks un nānt jara upantēks amas tōvas kuožēs mērsē, — siz samuoštēz ta, ku ne sōnad tām kuožēz kābēd.

*

Volbuod' um kuož, kus ūlēst potilšē mīb.

Ikš ainagi viga.

Se vol' sōvvē id pāvan. Ma vol' sūr kabal nobrouštēn, perizēks sai idē killē. Ma sidiz ōbiz pivakoda ležgēl id vana kōvvē jūrē vizzē un āndēz ōbizēn ainē jeddē.

Pivakoda plātš pāl pilēz bara roušti, kis aššē id jara lagistē un jegaikš entš řekkē leks.

„Ne voltə vōib vōlda mingəst mataməs?“ kiziz ma id mie kädst, kis minnən ležgəl tuļ.

„Nä voltə; vannə Urgə matistə tämpə. Ta vol juva risting, šeda muodə ristingtə ku täma toista iz uo, ta vol ama lebbəld juva miez. Kolm kōrd ta vol pagastvanaks. Bet tämmən vol set ikš ainagi viga“, kītəz ta muragəld jūrə.

Ma iz rōkand sōnnə, siest ma vol jara vāzzən. „Ikš ouli miez vol kaddən Ūrga,“ rōkandəz miez jeddəpēdən: „Kui ta gōdəz il rujad, idstīd kei nēdi vaņtlēməs! vanad tända guodīntəst, lapst ārmastəst tända. Brangə miez, set se ikš viga tämmən vol!“

„Mis se pa-viga siz vol?“ kiziz ma.

„Ta vol sūr juoji.“

„Voi siz siestə tämmən pägin sliktəmt vol?“

„Kui mōitəz. Tämmən iz uo perizəks mittə sugid joudə il entš, un ama jelami lekš mägstə mōzə, idstīd sliktəm puolə. Tämmən vol ezməks id un toiz kädst tāpīntəməst, laz vōigə kōrandə piddə, bet perizəks lekš aza nei kougən, ku tām kodkuož sai jara mīdəd tām vōlga-nikišt. P'errə šeda kuoləz tämmən nai jara — murkəks il entš äbvondzəz jelaməz. Lapstən lekš sliktə. Mitītə kuožə iz vōi miez emīnt piddə. Perizəks ta iz kōļ ka midegəst tiedə, un mādđen vol tända sāntədkoddə vīməst. Sāl ta ka kuoləz, nēlakimdəvīž aigastə vana. Joutəm miez, tämmən vol set ikš viga.“

Ikš ainagi viga! — Jara pildəd un puostə länd jelami, nai kuolən, lapst joutəməd, ou kaddən, tierairg pagalam, roud šegast ulzə liktəd, ruja un bāz abbə, äbvondzi miez sāntədkodas!...

Pīga nōvə kīndsə.

Iks bōnmašīnist stōstəz kōrd selləz gaddəməz.

Voļ talzpvivad puolpāva, un minnən voļ izpildəməst dienastə. „Jōn,“ nei nai mīnda uzrōkandəz: „tāmpə pōlaks ala juo: bōn, neiku jedsə piudī lib vāggi tāuž, un sinnən lib tiedə pāgin. Ma iezə neiz unsə, ku sa vōld' izgloibən bōnə, un ma tūdəb, ku rēk pāl atgadub sinnən tāmpə midegəst, bet ma tōks, ku sa tiera attulkst kodai. Inə ma sinnən āndab ama juvə tējə, mingi māddən konnə um, set aptōita, ku sa kure juomnaigə ād juo!“

Rōški apmōtləs ma kītəz: „Nā, sinnən um toiz. Tāmpə ma vollən āb vaņtəl pālē ka sugid.“ Ta voļ ouli un juva nai minnən, un jedməl ku ma jara lekš, paņ ta minnən kilgə pollīndžəl un pōləz Jumaltə, laz ta mīnda sōrgəg; siz ta mīnda nobušīntəz nei, ku volks māddən iga pālē skīrrəməst.

Oikitaji (kuriņtiji) iznāgtəz prūtəg. Juond voļ ta kil juva rōz, un kabats voļ tāmmən vel brāndīlpotīl. Tānda ma pōləz, algə ta piejuogə, bet ta atralləz: „Mis niekə, pivadaiga, vajag pa-luštə.“ Ta voļ ka kōrd mašīnist vond, bet ābuzmaņnəməz un palaidəb jedst voļ atnustəd pa-kuriņtəjəks.

Īd kabal nobroutšənd, ta īrgəz juodə ābrēkəməz pālē. Ma maņiz jōva, ku tāmkəks juvamt āb lī. Ta iznāgtəz selli muodəg. Pīga noādagəz ma tām pāl vaņtləs.

Mėg volmə 100 verštə L.-stə jarandəz un māddən tuļ entš bōnə nobroutšə kilgəz rēk pāl un novodlə koņts ašbōn māddən noailəb piddəz. Vel voļ selləz kabal broutšəməst vastə māggə un āndaməst zignāl svīlpəks, laz toiz kilgs māggə šīnəd pōrpaņņiji volks aigəl entš tie jūsə.

Uzreiz min kuriņtiji entš juobən ulləms sadiz minnən pālē iemōtləs, ku ma um kure aga mingi ābjuva gara.

Ta kōlāz mīnda izviskē mašināst. Ma iz jōda sugid ap-
pakkē, mis ni tiemāst. Ta akiz minnēn kurk jūrē vizzē,
ul nagrēmāzēks, kusjūs tām sīlmađ spīdāst ku suddēn.
Irmstē īrgēz ma verzē.

Gīm ullēn voļ ku kuren un ābusktēb joudē ta voļ
sōnd. Ka minnēn sugiz joud un appakkimi, šēda iemōtlēs,
ku tiera bōn tōurēd jēngēdēks voļ ul rišting kādsē. Ma
ierabiz tāmēn dūrēks nei ku ver īd spritsiz; bet se patei
tām vel ju ullēks. Ni iztuļ tsīnāmi (taplōmi) 400 brout-
šējēd jeng un nōvē pālē. Mēg voļmē nobroutsēnd piddēz
sie kuožēn, kus voļ zignāltē ādamāst, un punni zignāl voļ
kierdēd māddēn vastē.

„Bōn! Bōn!“ ienutiz ma jara ādagēn.

„Sa kure, sa kure kad eļļē!“ kuriņtiji ōrēz, un iznāg-
tēz, ku tāmēn sīlmađ sadakstē vōntsast ulzē. Mēg tsī-
nēzmē pids mašin pōrantē mōsē; ta pidiz mīnda nei
vizastēz, ku ma set nei vōiž palikkē, tām gīm spīdēz eļ luštēs.

Min sīlmađēn pīlēz ama min jelami jedzē — lapsēst
voltzē koņtš eglēz pāva sōni — ma mōtlēz īļ nōv un iga.
Naiz pōlami skaniz minnēn kuorēs.

Ma iemōtlēz īļ bōnēd briesmēg saailēmēz, īļ ievaindēd
rāukēmāst un savodlējēd drougēd un sugud zālēmēz, kis
ēntš armēdi āb atsōtē emiņt jelsē. Iznāgtēz, ku volks tiera
stundē aizlānd, un bōn ailēz ēntš kālman vastē.

Ašbōn pietulab mingēz minūt pērrē, saartēb un nota-
pab sadīn roušti.

Jeng tōž piga lejast atstōjē, siest ma neiz, ku ābvondzi
um bōn ienaidnika kādsē. Periz joud savōttēs ma attei
īd kād vāldiņ, izvōtiz siekēks ēntš veis, ambēdēks attei sie
vāldiņ un īrgēz siskē ullēn gīmē un rindē. Īz ma voļ no-
muotšēn ka ulmiel sōni. Pā paliz minnēn ku tulsē. Ma
siskiz tānda nei kōgiņ koņtš tikkiz mašinsizālī rūm pie-
plūdēz vērēkēks.

Perizēks ta min atlaskiz, ma patōmbēz sidvazar un āndēz
siekēks tāmēn īļ pā, nei ku ta iz sōita emiņt ilzē nūzē.

Dzīksæld tām vōntsas vol̄tā piepaistēnd, ta līdziņtēz emiņt zvērān ku rištingān. Min rabbēmēzest sadiz ta sālgāndžēl lokomotīvstē ulzē. Tulīn ka bōn aizailēz kilgrēkkēn piddēz. Sāl mādēn vol̄ iekierāmest, laz āndag ašbōnēn fēkkē. Ma irgēz andē svīlpidi. Strōdnika juokšēz nōvē sōni noādagān. Kolm minut perrē vol̄ aššēn tulmēst. „Kōlāgēd iebroūtšē kilgrēkkē!“ strōdnika nutiz: „Voi ād nātē, ku ašbōn līb jūsē? roikāgēd! Jumal perast!“

„Appidagēd ašbōnē!“ nutiz ma nōvē irmsē!

„Pa-obbē, āb vōi emiņt,“ ta ōrēz: „Kilgrēkkē sillē, laz Jumal tāddēn ābtēg!“

Ta āndēz ašbōnēn zignāl broutšē ju lougi. Il sie aiga minnēn izvōntštēz ieurgē kilgēz fēkkē.

Aigē vol̄ setset, vīž zekund perrē volkstē molmēd bōnēd saailēnd.

„Paldies Jumalēn!“ iznutiz ma polliņdžēl saddēs. Pizard juokšēst pids poskidi, un ma šnukstēz ku piški lāpš. Strōdnika mōtlēz, ku ma um jara nārbēn. Ta kastiz minnēn gīmē kilma vēdkēks.

Min bōn sai merk kāddē riktigēs aigas. Mitikš broutšijist iz tiēda, kui ležgēl ne vol̄tē nōvēn jūsē. Jegas štantsēs neiz ma roušti appakkēm un butšintēm — kui k'evammēlistēz mēg mingēzkōrd jetamē ikštoista jumalēks! Ver minnēn juokšēz pids kaggēlt un ma tūndēz ēntšta dikē vāzzen vēr nojuokšēmēz perrē.

Ullē oikitajiz liedistē sīnēd vaisē. Miel jūrē ta jedsē nōvē iz uo tund.

Apmōtlēs il briesmēg notikēmēz ma vizastēz apvōtiz noandē Jumalēn ēntš ju kougēz jēlamēz. Kodai tultsē ma tikkiz izkītēz naizēn, siz mēg paņmē polliņdžēl un kītizmē Jumaltē il izgloibēmēz.

„Jōn,“ nai kītēz: „Ma ju tiedēz, ku Jumal tōb sīnda ēntš jūrē vēddē. Se um Jumal kutsēmi.“ Tāmmēn vol̄ toiz, ma piejeliz Jumal armē ēntš sidamēs.

Notikāmi sai aššā amadēn teutābāks, un min ienus-
tistē pa-ezmēz mašinistāks. Siest aigast ma um sadad
ašbōnādēn sies kuožēs piddēz nobrouššēn. Jega kōrd tenub
ma Jumaltē il tām armē un il uskijēz naiz! Āb volks
ma naista kūlēn un volks ma piejuond neiž ku kuriņtiji,
mis volks siz iztund!

Skelm.

Miez rattādāks broutšēz pilsātē. Sūr tāmmi vōt rattād
sizal vōl piesidētād k'ēudkāks vizzē. Pom, pom, pom, pōm-
partēz ta rattād dōržēmēz jūsē.

— Kienta nei sūr guodāks vībād, barabānād rabbā-
mēzāks? kiziz pimdi saņt!

— Tija lāb tātāmēst sōmē; sūr škelm lāb tinē sille
puggām, kītēz puoga, iza valdnika, kovālēstēz.

— Voi se vana pētaji, vel valdiņ pāzūb ka, kien tied
amūstēz juva nādād?

— Kis tōitab musta tiedē valdāks, ūskamōrad saldāks,
seiz junkērz tsērēm lāb un mōmēdī nana jūst vėdam.

— Kil ta vėdab kielstē un rōpūngast. Ma mādlob
tānda juva nuoršt pāuštī. Ta ju ka min silmad jara
vīz — — —

Miez pilsātst kod puolē ruoikēz, sūr škelm vōtšē iekēz,
luštāks lōlēz idstīd līnk lank, līnk lank...

Mōlē laskistē škelmē valdiņ, un jōva ezmēz kōrandšē
irgēz ta entš silmi nāgtē: paņ mied strīdēm, rīlēm un
taplēm.

Toiz kōrandšē lekš ta vel ju ullēks: škelm ajiz mēdī
dālbādāks un vaimād azadāks idtoizēn sālgē, nei ku mūdī
puol jelsē set eitē...

Kolmāz kōrandšə tōitēz ta rujadēn tierairgē, nālga-
kāndajadēn leibē, jarakilmēndēn lemđi, vāzzēndēn joudē,
itadēn luštē, bet tei ta pavissēm toistēz, toi tieradēn ruijē,
rikkadēn nālgē, pañ dūšigēd kārtam un pāgin mūđi
narmādēks sañtēm.

Nellēz kōrands ta ajiz naist un lapst irmstē urgēm.

Vidēz kuožēs ta rikiz kodažad, rabiz lābđi ulzē, ukst
katkē un tei vel mūdē skōđē.

Kūdēz kuožēs ta tei mūđi mułkizēks un puolulādēks,
vōtiz skuoldād roudēn kovalēz un prōtigadēn miel.

Nei reizēz ta jeddēpēđēn, niłgēz tuontidi, puostēz
miljonidi, kontš perizēks pitkaknōb — mustastradēz mōtsas
tāmmēn jūrē līndēz un vōt puoi katki knōbēz. Buļ buļ
buļ, juokšēz siz škelm pids mōdē laigald.

Set itē ieldē.

V. pilsāts voļ izšķirrēmest sōtēb kizzēmi, un Kent
jemand vañtlēz pierōkantē miestē, laz ta āndag eñš iel brān-
dil vastē. Nānt kūž aigast vannit puoga Andrēks piesadiz
jeman. Ōdēn jedmēl šēda pāvvē, Kent piškēz puoga mag-
gēm pansē kītēz: „Andrēks, piepōla ka Jumaltē“.

— „Nā, iza, bet siekōrd ma tōb pallē iz eñš sōnadēks,“
kītēz lāpš.

— „Juvist, min puoga, se um ka se ama labakēm pō-
lami,“ atkītēz iza.

Andrēks pañ pollīndžēl alizserkēl izan jeddē un pōliz:
„Armaz Jumal, ānda, ku min iza mūpē āndaks eñš iel
vastbrāndilftē. Amēn!“

Pietuļ uomēg; pilsātsē voļ sūr uzbudiñtēmi, naistpuo-
tēst pōlistē Jumaltē, laz ielāndami iztulks vastbrāndilftē.

Kent tsīñēz un muotšēz ama pāva mōtkādēks, voj
andē iel brāndilfēn pa-juvaks, aga brāndil vastē. Andrēks

pōlami skaniz tām̄m̄n̄ kuoriš lād̄s̄a ielāndam̄ez nurm pāl kōd tād̄k̄eks. Id pāl vol̄ kērat̄ed „Brāndil̄“, toiz pāl „Bāz brāndil̄t̄a“. Bet ik̄st̄ez ta āndiz ēnt̄s iel brāndil̄ēn pa-juvaks un aizviskiz tād pāl̄k̄ēraks: „Bāz brāndil̄t̄a“.

Toiz pāvan sai izzind̄ed, ku volks vajag vond set it̄o ield̄a vel un siz volks pilsāt̄ pāst̄ed sōnd brāndil̄st̄a. P'err̄a lōnagst̄ aiḡa lied̄ez Andr̄eks tād „Bāz brāndil̄t̄a“.

Ta vol̄ k̄ul̄ēn, ku set it̄o ield̄a um vel vajag, laz sōḡa pilsāt̄ brāndil̄st̄a atsvabint̄ed, un ēnt̄s laps tufiz mielst̄a juok̄s̄ez ta pids ielidi un vot̄s̄iz sell̄est̄ miest̄a, kis tām̄ tād noāndaks pietulbd̄ed kuoz̄as.

Vīnuznikadēn vol̄t̄a sūrd̄ pivad, un iel̄ed vol̄t̄a tād̄ed piejuobēnd roudk̄eks. Piški Andr̄eks pistiz ēnt̄sta nānt vaist̄a lebb̄a.

Plukst! nodōr̄z̄ez lask̄emi, un lēd̄ lek̄s leb piškiž Andr̄eks Kent̄ sidam. Ik̄s žūp vol̄ satund strīd̄a toizk̄eks, laskiz toiz pāl un lēd̄ str̄op̄ez kuod̄ēn Andr̄ekst̄.

Tām̄ aizvīst̄a kodai jema jūr̄a. Atkutsist̄a izz̄a, un ku ta kumart̄ez il̄ ēnt̄s puoga bāz jenḡa leja, tul̄ tām̄m̄n̄ bāz tōm̄et se mōtk̄ez pāz̄a, ku Andr̄eks kunaḡed emint̄ āb pōla, laz iza āndag iel vastbrāndil̄t̄a.

Podiz sidam̄eks ta saakiz Andr̄eks kīlma jarakuol̄ēn kād, kus vel poiški pidiz tād: „Bāz brāndil̄t̄a!“ kienk̄eks t̄a vol̄ tōnd̄ kōl̄a egl̄ez noield̄am̄ez pōrkier̄a.

Uigal̄i un apbēdint̄ed Kent̄ atsadiz lovv̄el. Sie tād̄k̄eks volks vōind̄ vel jed̄s̄a minḡez stund̄ atkīt̄a Andr̄eks pōlam̄ez pāl un nopidd̄a tām̄ nōv̄a. — Izad, voi tēḡ ād k̄ul̄et, pāgin̄ tuont̄a um ēli, kis tād̄st̄a sēda ēnt̄sta pōlab̄ed? Jumal̄ kizub tād̄ ēli.

Se äbt'əb.

Id vaga mie kädst kizistə körd, kui ta nei mierəg un lüštigəl vöib võlda, koks kil ta um joutəm un sagdəst pütəkst tündəb.

Miez sēltəz: „Uoñdžəl, ku ma ilzə nūzəb, vanfləb ma kolm aza pälə. Ezməks nustab ma eñts sīlmađ ilzə tovve puol un mötləb, ku sāl um min kaitsiji un sörgiji. Siz vanfləb ma mözə mō pāl un mötləb, kui veitə um minnən täsa vajag: set kälma, kus körd atnovvəm läb. Perizəks ma vanfləb eñts immər un nāb nēđi, kien um vel ju sliktə jelami äb ku minnən. Siest ma sōb joudə murse un ma jelab siz lüštigəl Jumal kaitsəməz allə“.

Ala juo.

Ala juo, ala juo,
mittə tilkə ala juo!
Jega tilka ellə sōtəb,
rištingarū pāstə kōtəb,
rō un vīla tikkiz vīb,
juvvə midegəst äb tuo,
kälma jelsəld lejas līb,
Nälaima set sadab sālğə,
ama iga nāb set Nälğə —
siestə tilkə ala juo!

